

185 3. Történelmi kérdés:

Ki volt azon nagy hadvezér s macedon király, ki ápril 6-án született, ápril 6-án győzte le Dariust és április 6-án halt meg?

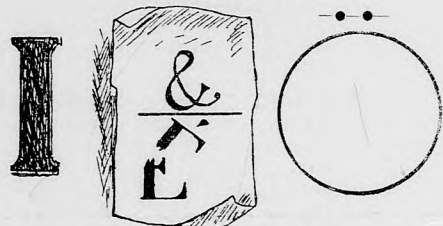
186 4. Természetráji kérdés.

Melyik madár az, melynek háta sárgászöld; a him fejteteje fekete, esőre finom hegybe megy ki, melynek segélyével a nyírfa és égerfa magvait a pikkelyek alól ügyesen szedegeti ki; ügyes kuszó; a kanárral párosítják?

187 5. Irodalmi kérdés.

Ki volt azon nagy német költő, ki Keleti-Poroszországban született; atyja tanító volt; ő hajlamát követve pap lett; 1801-ben nemességre emeltetett, micsoda híres románcot írt?

6. KÉP-TALÁNY.

Megfejtési határidő: október 6. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 37-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számítási kérdés: $x = 21$. — Földrajzi kérdés: Glasgow. — Történelmi kérdés: Dózsa György székely nemesi család ivadéka 1474. körül született Dálnokon. 1514. elején tűnt fel először, midőn Nándorfehérvár alatt a szendrői lovas spahik vezérét párbajban megölte. A királytól ezért nemesi czimert, 40 telekre szóló adományt, és arany lánczot kapott. Ekkor hirdette ki Bakócz Tamás bibornok-érsek a keresztes háborút a török ellen. A főurak idegenkedéssel fogadták a vállalatot, ezért Bakócz ápril 24-én Dózsát tette a keresztshadak fővezérévé. — Természetráji kérdés: Gránát, mésztimszilikát. — Latin disztichon: apis-lapis. — Képtalány: Gyakran kis szikra is nagy tüzet támaszt.

Helyesen megfejtették: Wein Antal, Kugel Dávid, Borbély Zoltán, Divéky Adorján, Popper Sándor, Jaszenovics István, Tureczek Károly, Lindauer Ferencz, Bartha Lajos, Jerzsabek István, Garai Gyula.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Garai Gyula nyerte el, lakik: Budapest, Prater-utca 42. sz., kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

VEGYESEK.

Besztercezi tornaképek. Anner József, besztercebányai fényképész a besztercezi tornaversenyről öt felvételt eszközölt, melyeket lapunk egymásutánban fog közölni. A rendkívül szépen sikerült nagy képek ára darabonként 1 frt. E képek valóban nemcsak díszei lesznek a deákszobának, hanem az önképzőkörök, ifju-

sági könyvtárak helyiségeit is méltón díszítik. A középiskolák részére való beszerzésre e képeket melegen ajánljuk. Megrendeléseket elfogad lapunk kiadóhivatala is.

Körmöczbányai áll. főreálisk. «Toldy-köre» folyó hó 14-én tartotta alakuló gyűlését Tokaji Nagy Kálmán tanár ur elnöklete alatt. Választás utján ifj. titkár lett: Török Vincze VIII. o. t. Főjegyző: Richtáresik Gyula VIII. o. t. Aljegyző: Horváth Péter VII. o. tanuló. Pénztáros: Kapros József VII. o. tanuló. Főkönyvtáros; Polák Armin VIII. o. t. és alkönyvtárosok: Kultsár László VIII. o. t. és Fommeyer István VII. o. t.

A lőcsei m. k. áll. főreálisk. «Arany-köre» f. hó 14-én tartotta meg alakuló gyűlését, még pedig a következő eredménnyel: Ifj. elnök: Horthy István VIII. o. t.; főjegyző: Hendl Lénárd VIII. o. t.; aljegyző: Tureczek Károly VII. o. t.; Főkönyvtárosok: Janovitzky Béla és Sáfokofszky Jenő VIII. o. t.; alkönyvtárosok: Egyri István és Förster Lajos VII. o. t.; pénztáros: Lányi Kornél VIII. o. t.; pénztári ellenőrök: Funk Gusztáv VIII. és Erössy Lajos VII. o. t.

A brassói m. kir. állami főreáliskola ifjuságának önképzőköre f. h. 14-én tartotta alakuló gyűlést. A tanári kar a kör vezetését Binder Jenő tanár urra bízta, ki a gyűlésen lelkes szavakban emlékezett meg az önk. körök fontosságáról és jelentőségéről. A gyűlés egyedüli tárgyát a tisztviselők választása képezte. Titkos szavazás utján Unger Ottó VIII. o. t. ifj. elnökké, Hild Károly ugyancsak VIII. o. t. jegyzővé választott. Pénztárossá második alkalommal, mivel az első szavazás után abs. többséget senki sem kapott Inke György VIII. o. t. lett megválasztva. A gyűlés a tisztviselők megválasztásával véget ért.

Szerkesztői üzenetek.

K. L. Eger. Elég lesz néhány is. Jaszenovits J. Beválik. G. B. Bpest. E számból kimaradt, a jövő számban közöljük. Kerjük a többi tudósítást is. R. F. Sopron. A jövő számban jön. Spitzer P. és Németh P. Pécs. A jövő számba maradt. Réthy Gy. Kecskemét. Kiszorult. Kerekes P. Eperjes. A Lipót renddel azelőtt a bárói cím járt, ma már nem; a 3. oszt. vaskorona rend értékesebb a F. J. rendnél; a sorrend ez volna: ezüst érdemkereszt, arany érd. kereszt, koronás arany érdem kereszt. Ferencz József rend, vaskorona rend, Lipót rend. Rosenfeld J. Kapuvár. 2 frt, a T. L. előfizetőnek 1 frt 50. Storck E. Jöjjön el a szerkesztőségbe pénteken d. u. 6 óra körül: Elbeszélését a Génuszknak adjuk. Huszár Gy. N-Körös. Legjobb magyar tankönyv a Dallos-Patterson féle.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI. Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvételnek és jutányosan számíttatnak.

PONORI THEWREWK EMIL,

budapesti egyetemi tanár.

A budapesti tud. egyetem bölcészeti (Margit kir. hercegnő esküvőjére), tudományos dékánjának arcképét mutatjuk be olvasóinknak. apróságok. Legkitünőbb munkája Aristophanes élete: vigjátékaiba való bevezetések, Anakreon magyar fordítása és Festusa.

1838. február 10-én született Pozsonyban, a tanári pályára lépve, előbb a budai gimnáziumban volt tanár, 1872-ben a budapesti egyetemen a klasszika-filologia tanára lett. Óriási munkásságot fejtett ki, dolgozatainak a száma meghaladja a háromszázat. Alig van az irodalomnak ága, melyet nem művelt volna. A filológiai munkákon kívül jelentek meg tőle cigány nyelvészeti s ethnologiai kiadványok (József főherceg cigány nyelv-tanához irodalmi kalauzt írt, a cigány leveleket sajtó alá rendezte s bevezetéssel látta el), magyar nyelvészeti cikkek, a magyar zenére vonatkozó értekezések, eredeti költemények

Mint a Philologia-Társulat alapítója és elnöke nemcsak lendületet adott a társulat fölvirágozására, hanem mint annak szorgalmas munkása, irodalmi értékét is nagyban emelte.

Anakreonát osztatlan elismeréssel és lelkességgel fogadta a kritika, mert minden benne van, a mit a költő életéről tudni és elmondani lehet. Mint klasszikus-filologusnak működését az jellemzi legjobban, hogy a klasszikus nyelveket és irodalmakat mindig összeköti a magyarral s tanítványainak is ily irányt ad. Nincs hallgatója, a ki többé-kevésbé az ő hatása alatt ne állana. Az ő rythmikai elméletének tanítványa Négyesy László dr., a ki az ő hatása alatt írta meg a legkitünőbb magyar verselméletet.

Művei külföldön is nagy feltűnést keltettek s elismerést nyertek.

Lapunk szűk tere kevés ahhoz, hogy az ő munkásságának kellő méltatásával úgy foglaljuk, a mint azt egyrésztől szívünk diktálja, másrésztől a mint azt Thewrewk nagy érdemei kívánják. E sorok írója is őt vallja szeretett tanárának, a kibem nemcsak a filologia kitűnő munkását, hanem a jó, a szeretetreméltó embert

s a fiatal generáció törekvéseit legönzetlenebbül védő tanárt és pártfogót tiszteli és becsüli. Legyen ezért ez a pár sor az összes tanítványok nevében a becsülés, szeretet és ragaszkodás tömjéne, melylyel szívesen adózik neki, mint a legkitűnőbb magyar filologusok egyikének
Rupp Kornél.

A VILAGIRODALOM JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

SCHILLER FRIGYES.

(1759—1805.)

Schiller János Kristóf Frigyes, Goethe mellett a német irodalom legnagyobb alakja, 1759. nov. 10. született Marbachban Württembergben.

1773—1780-ig a ludwigsburgi Károly-tanoda növendéke volt, azután Stuttgartban tanult, kezdetben a jogi, később orvosi pályára készült.

Ekkor írta a «Haramiák» című színművét, mely 1781-ben Mannheimban színre is került. 1780-ban ezredorvos lett Stuttgartban, de helyzetével nem lévén megelégedve, 1782. szept. 17-én titkon elhagyta a várost s egy évig Meiningen mellett, Bauerbachfaluban Wolzogen asszony házában élt s itt fejezte be az «Ármány és szerelem» című színművét. Majd Mannheimban egy ideig színházi költő volt. Nagy nélkülözések közt élt, míg 1789-ben a jénai egyetemre a történelem tanárává neveztetett ki.

1794-ben benső baráti viszonyba lépett Goethevel s 1799-ben Weimárba költözött, hol 1805. május 9-én meghalt.

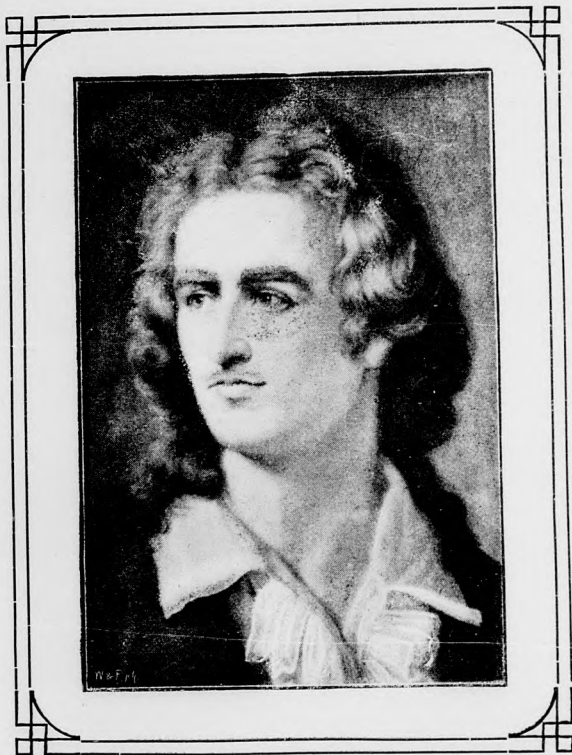
Költői munkásságát három korszakra szokták osztani; ezek: 1. A szenvedélyes, forrongó ifjúkor 1785-ig (fő művei: Haramiák 1781.,

Fiesco 1783., Ármány és szerelem 1784., tragédiák); 2. a tudományos tanulmányok korszaka 1785—95-ig; (fő művei: Don Carlos 1787., A harmincz éves háboru története s más történeti, valamint bölcsészeti és széptani értekezések); 3. a klasszikai tökély korszaka (Wallenstein-trilogia 1800., Stuart Mára 1801., Orleánsi szűz 1801., Messinai ara 1800., Tell Vilmos 1804., a balladák 1797—98.) Schiller az idealizmus költője, a lelkesedés elragadó szárnyalásával, hévteljes páthosszal, mely lendületes nyelven nyilatkozik.

Irodalmunkban Kazinczy követőinél találjuk legtöbb nyomát Schiller hatásának. Míg ugyanis Kazinczy maga inkább Goetheért lelkesedett, tanítványai (Kiss János, Szemere Pál stb.) az érzelmeiből és szónokiasabb Schillert kedvelték s műveiből sokat át is ültettek nyelvünkre.

Lyrail költeményeinek fordítását a Kisfaludy-társaság adta ki

Szász Károly, Vágó Ferencz és Vargha Gyula fordításaiban. Élet- és jellemrajzokat írtak: Szász Károly 1887. Olesó Könyvtárban, Stépán Géza, Fischer Kuno után, Sárospataki füzetek 1866. A teljes magyar Schiller filológiát, a költő műveinek összes magyar fordításait összeállította dr. Heinrich Gusztáv egyet. tanár. A. L.

♣ kard és lant hőse.

— Történeti regény. — (27)

Az ifjúság számára írta: GAÁL MÓZES.

Jöhetett aztán a császár hizelgő levele, melyben csak úgy ontotta reá a dicséretet, megkínálhatták a «birodalmi hercegi» czímmel; nevezhették a kereszténység diadalmas hőisének, megküldhette tisztelete jeléül arczképét a pápa, s jöhettek a nyugati tartomány-gyűlések üdvözlő iratai, szerencsekívánatai: a horvát bánnak, a dicső magyar vezérnek vérzett a szíve.

Ha beláthattak volna szívébe azok, a kik dicséző szavaikkal megörvendeztették, kiolvashatták volna abból a nagy keserűséget:

— Ne gunyoljatok, idegen országok hatalmasai, mert fáj a ti dicsőítésetek. Imhol éltezt a hívságos remény, hogy valahára befolyást szerzek a magyar szónak a császári haditanácsban, Magyarország ügyét magyar ész tanácsa után fogják kormányozni; megszűnik az agyarkodás, izetlenség, gyűlölet; nem tartják majd leigázásra való tartománynak ezt a hazát, hanem önálló, erős, de szerencsétlen országnak, mely saját emberségéből lerázza nyakáról a jármot, török-tatár nyomoruságot és fel fog virágozni . . . dicső lesz, nagy lesz és boldog lesz ismét . . .

Montecuccoli napja újra feltűnt, a Zrinyi Miklósé pedig leáldozott, örökre leáldozott.

Abban a hadseregben, melynek a féltékeny olasz lesz a fővezére, nem fog neki soha jelentős szerep jutni; magyar karnak kijut a hadi munka dandárjából, hanem a dicsőségen megosztottnak majd azok, kik talán a legkevésebbé járultak annak megszerzéséhez.

XVI.

Zerinvár szegyenletes bukása.

Amit előre tudott a horvát bán, az csakugyan bekövetkezett. Az új császári fővezér a tavasz végével megújuló harcokat avval kezdte, hogy a horvát bánt hadosztályával elrendelte Zerinvárból és azt idegen zsoldosokra bízta, nem is számosra, csak hogy éppen védtelenül ne maradjon.

Zrinyi, ki teljes életében híve volt annak az elvnek, a hadi regula mindenkit kötelez, zokszó nélkül engedelmességet Montecuccolinak.

Megmondta ugyan a haditanácsban, hogy Zerinváranak, mint a Muravonal egyik véd-erősségének nagy fontossága van, hogy nem ok nélkül építette, legyen azért gondja reá a főhadvezérnek.

Montecuccoli szárazan, ridegen felelt:

— Bán ur nagysága fölöttébb elfogult ebben a kérdésben, mivelhogy a maga csinálmányáról vagyon szó. A sokféle szempont, melyből ezt a hadjáratot a birodalom javára szerencsés eredményre kell juttatni, nem függ egy ilyen jelentéktelen várnak az épségétől.

— Tudom, mi indítja kegyelmességedet erre a vélekedésre — felelé nyugodtan Zrinyi, sok egyéb dolog vagyon még, a miben mi ketten nem érthetünk egyet soha, azért hát nem feleszegetem, de isten és ember előtt kegyelmességedet teszem felelőssé, ha mit én igaz szándékkal tettem, merő ellenségeskedésből félremagyarázta.

— Elvárja a császár, hogy bán uram teljesítse a kötelességét ott és úgy, a hova őt a fővezér állítja.

— A mit a császár elvár, abban nem áll hátrább te kegyelmednél a horvát bán és soha nem szorul semminémű meglecczkéztetésre. A Muravonalon örködni az én tisztem, ezt utolsó csepp véremig védem nem csak császár parancsából, hanem hazám iránt való szeretetből is.

Montecuccolit emészttette a düh, hogy ez a magyar főur egy szavára sem marad adósa és sohasem feledkezik meg arról, hogy mennyit és miképpen mondjon.

Jó ürügy lesz számára a hadjárat egyéb fontos érdeke arra nézve, hogy Zerinvárat szépen a maga sorsára bízta. Arra bizton számíthatott, hogy a lázas sietséggel helyreállított eszéki hidon Magyarországra betörő nagyvezér mindenáron megtámadja Zerinvárat.

Nos hát úgy is történt.

Zerinvára alá vonult a nagyvezér, nagy szállka volt a szemében ez a vár, melynek építője oly égető sebeket ütött a török birodalom testén.

Ha Montecuccolinak csak némi gondja van a várra s ellátja elegendő őrséggel s a kellő időben fölmentésére indul, bizony nem lesz olyan gyalázatos a sorsa.

De a császári sereg fővezérének eszeágában sem volt, hogy Zerinvárra gondoljon.

Reá bizta a vár oltalmát Avancourt francia főtisztre és mintegy ezerkilencszáz zsoldosra, kiket sem élelemmel, sem löporral elegendőképpen nem láttak el. Magát a sereget pedig úgy felosztatta, hogy Zerinvárnak esetleges ostroma alkalmával segítséget nem vihettek. Vaknak kellett annak lennie, a ki nem látta be, hogy Montecuccoli ezt a derék erősséget magára hagyta, veszendő portékánál többre nem becsülte.

(Folytatása következik.)

Ponori Thewrewk Emil maximája.*

Igaz ugyan, hogy a tudománynak nincs hazája: de van a tudományos objectumoknak s a tudomány számára teljesítendő szolgálatoknak. Minden művelt nemzettől elvárja a világ, hogy a mihez jobban fér s jobban ért, annak tudományos feldolgozását maga végezze. Az ebbeli mulasztást méltán felróják az illető nemzetnek. A mi tehát nálunk van, a mi kötelességünk azt özszegűjteni s a tudomány számára megmenteni.

Tellemképek.

— A Tanulók Lapja számára. —
Irta: KÖRÖSI LÁSZLÓ dr.

I.

Egyesületek bolondja.

Dicsőbb és boldogabb embert még se látam annál a derék fiatal hazafinál, a ki olyan fölséges illuziókba tudta volna bele élni magát, hogy nem cserélne még a honolului fejedelmével se.

Pedig mindössze is nagyon szerény iparos ember. Hanem arra azért nagyon büszke, hogy a piripócsi temetkező egyesület rendes tagja, a nemzetközi csótányirtó szövetség választmányi tagja, sőt az első hazai akácza terjesztő társulat alelnöke.

— Nagy tisztesség ez uram! — mondta önértzetesen — hogy már ennyire tudtam vinni. Mához egy esztendőre föllépek képviselőnek. A hulláégetők klubbja bizonyára meg fog választani s leküld az országos gyülekezetre. Az lesz ám még csak nagy szerencse!

— És ráér ennyi tisztesség és szerencse mellett még cipőket is csinálni? — kérdeztem meghatva.

— Oh uram, én két ember vagyok. Iparos és közember. Mint iparos becsületos kenyeret keresek. Mint közember a közügyeket szolgálom. A közügyek szolgálatát el tudom ám választani a rendes szolgálattól. A közügyeknek csak az esti órákban szoktam élni, mikor teljesen szabad vagyok. Ma este példának okáért a temetkező egyesület rendkívüli közgyűlésére megyek és indítványt teszek. Itt van a zsebemben. Ki van dolgozva akkurátosan és okosan. Holnap a csótányirtó szövetség választmányi gyűlésére vagyok hivatalos, a hol saját találmanýu új rovarirtó port fogok bemutatni. Ez uram olyan biztos szer, hogy nagy kapitálást fog hozni. Itt van a zsebemben. Holnap után

* Megjelent a Magyar Szalon 1891. április havi füzetében.

szalonkabátot huzok és elmegyek az első hazai akácza tenyésztő társulat közgyűlésére. Ah, önnek fogalma sincsen uram arról, hogy milyen gyönyörűség, mikor az ember egy közgyűlést hív össze, mikor üdvözlí az egybegyűlteket s programmbeszédet mond. Itt van a programmbeszéd a zsebemben.

— Ki teremtette ezt az új egyesületet?

— Én.

— Gratulálok.

— Köszönöm. Esmém az volt, hogy széles e hazában mindenütt lebilineseljük a futó homokot. Nem lesznek többet földrohanások. A magyar föld minden markolatnyi részét értékesíteni fogjuk országszerte. Az lesz ám még csak a nagy öröm, mikor a második egyesület is megalakul. Mikor majd elkérik a mi alapszabályainkat, minket testületileg meginvitálnak. Lesz bankett, beszéd, koszoru, fotografia és dicsőség . . .

Igy folytatta volna az én jó emberem egész a végletekig. De ekkor ezer szerencsémre egy idegen ur lépett a dolgozó szobámba, a kit az én boldog vendégem azonban rögtön felkért, hogy lépjen be az általa alapított akácza tenyésztő egyesületbe.

Az idegen ur bocsánatot kért, hogy nem magyarországi, hanem svajczi, a hol az akáczfának nem lehet nagy propagandát csinálni, olyan vidéken lakik, a hol a fák sziklából vannak s ezeket csak a villám szokta néha beojtani.

Erre magamnak kellett alapító tagul beiratkoznom az első hazai akácza tenyésztő társulatba, különben még most is kapacizálná az én svajczi vendégemet az egyesület fontosságáról.

Hát ime ilyen életprogram mellett is van boldogság és dicsőség. Előbb azonban lent kell kezdeni a lábaknál csak azután építeni a felhőkbe és nem megfordítva. (Folyt. köv.)

Sebzett harczosok.

— A Tanulók Lapja számára. —

Irta: GRÓB BÉLA.

A ravasz bécsi kormány alattomos cselogsáin szerencsésen kifogott Rákóczi. Bejárta a forrongó hazát Lengyelországból küldött lelkes hívó szózata, melyben vért és életet kíván a haza leomlott dicsőségének visszaszerzésére. Magasan lobogtak az ezüsthimes lobogók az Isten és a szabadság nevében!

Mig Bercsényi Danczigban járt, addig a Lengyelországban működő Rákóczit, élén Majos

Jánossal lelkes küldöttség látogatta meg s eladta, hogy a Mármarosban már jelentékeny csapat gyűlt össze s alig várja dicső vezérének bejövételét. Édes öröm s nagyratörő remények költék az ifju fejedelem szívében, a hazatért küldöttséget pedig riadó lelkesedés fogadta.

— Mit mondott a fejedelem?

— Mikor jön a fejedelem?

— Milyen arca van? Ugy-e hogy megfírfiasodott?

— Ugy-e gyönyörűen beszél magyarul?

— Hát a rendje milyen diszmagyaros!

Ilyen s hasonló kérdések egész raja fogadta őket s alig győztek megfelelni. S aztán irigy szemmel nézték jó Majos János uramat és társait, a szegény, de lelkes, bátor nemeseket.

— De boldog emberek, színről színre láthatták a mi jó urunkat, fejedelmünket!

És Majos uram oly tüzzel beszélt az ifju vezérről, hogy már mindenki maga elé képzelte délezeleg alakját, tüzes, hódító tekintetét, göndör, fekete haját s már hallani vélték messzehangzó parancsszavát. Eszre sem vették, hogy a nap nyugodni szállt az ormokon.

— Eljen a mi szeretett herczegünk, eljen!

Zúgott végig a völgyön, s a sziklatömbök siri hangon kongatták vissza:

— Eljen . . .

Az egész tábor talpon volt, s csak úgy tódultak fel a társzekerekre, hogy lássák a visszatért vezéri küldöttséget. Majos János uram pedig látván a kitörő lelkesedést, az asztalra ugrott és beszélni kezdett:

— Szeretett vitézeim! Nincs magyar, a ki az isteni és emberi jogok ellen vétő idegen nemzetnek kegyetlenségét, a jogellenes közterhek elviselhetetlen súlyát, a hazai törvények felforgatását, mindnyájunk megvettetését netapasztalta volna; elannyira, hogy egyebet már senki se vár, mint az ország és régi szabadságaink végromlását, ha csak a mindenható Isten amaz ellenséget csodálatos nehézségek közé nem szoritotta volna, nyújtván alkalmat a hazája igaz szeretetétől lángoló magyar nemzetnek, hogy ősi szabadságát visszaszerezze. Mi is felkeltünk, készek lévén édes hazánkért vérünket és életünket édesörömmel ontani, ha kell. Bizalmunkat vetjük Istenbe, nemzetünknek veleszületett harcziás bátorságába és hazája iránt érzett lángoló szeretetébe!

Elégült, helyeslő moraj szakította félbe a szónokot, de az nagy hangon folytatta:

— Kedves hiveim, vitéz kuruczok! Nem az én szavaim ezek, a miket eddig elmondottam, hanem szeretett fejedelmünk, vezérünk szózata az! Holnap már olvasni fogjátok azt a lándzsákra

tüzött kiáltványokon, a melynek eddig csak hírét hallván máris felkeltetek a haza, a szabadság nevében, a . . .

Riadó éljenzés szakította meg. Hozzá nyomultak, vállakra emelték, úgy vitték körül a táborban. A lelkes kuruczok pedig egyre harsogtatták:

— Eljen ifju vezérünk, eljen Rákóczi!

A felhevült Majos pedig dörgő hanggal kiáltotta végig a táboron:

— Eljen a kurucz tábor, eljen a szabadság, eljen a haza!

Messze harsogtak a tárogatók a dicső diadalmeneten, boldog a ki részt vett benne; s a böles aggok örömkönyüs szemmel mondták:

— Mintha csak Etelközben volnánk a vérszerződésnél! — — — — —

S aztán elnyugodott a tábor. Az öröm és a bor mámore megbódította a harczosokat, mindenki nyugalomra hajtá le a fejét. Ugy elterült ott a sereg, mintha a még álmában is veszélyes szélvész hajtotta volna pihenésre fejét . . . Sötétség borult reájok, csak a vezéri sátorban lobogott még a méceses — de nemsokára az is nyugodni tért.

S im', egyszerre bánatos hangok csengenek fel a tábor széléről. Bánatos, zokogó a nóta, hazája romlását siratja. Ugy rezeget, egy sir az a tárogató, mintha szívet akarna repeszteni, mintha neki magának is szive volna. Vagy tán ép azért zokog, mert nincs szive, hogy megrepedjen . . .

Majd meg felgyul a szunyadó örtüz; a halvány ifju, a ki eddig a bánatos nótát hangoztatta, leteszi a tárogatót és leheveredik a tűzhöz. Ott van még egy másik öszes alak is: arcán bús redők és egy hosszú sebhely vonul el, terhes évek nyomai. Az ifju őszinte, mély szemeit reáfűggeszti és remegő, de tüzes hangon szól az agghoz:

— Hát kend igazán ott volt Thököly urunk mellett is a táborban?

— Ott bizony, fiu.

— Jaj, de boldog lehetett!

— Bizony. Olyan boldog voltam, mint te most, mert akkor én is olyan fiatal, tüzes voltam, mint te, s én is először voltam a harcztéren.

— Aztán verekedtek a némettel, mi? kérdé felhevülve a fiatal harczos.

— De verekedtünk ám, ütöttük a németet, mint annak a rendje! csak azt sajnálom, hogy a törökre nem mentünk, mert az ördög meg a német után azt utálok legjobban ezen a világon.

— Thököly urunk barátságban volt a portával, ugy-e?

— Igen, hogy áldaná meg az Isten még a lába nyomát is a mi kurucz királyunknak! Hajh, mért hogy annak csak pünkösdi királyságnak kellett lennie . . .!

— Az öreg elérzékenyedt, egy néhány csillogó könnyecsepp lopózott szemébe. A fiatal, hogy eltakarja felindulását, csak mereven nézett maga elé, majd ismét felvette a beszéd fonálát.

— Hajh, szép idők voltak azok, beh sokat beszélt rólok édes apám!

— Édes apád? Hát ő is volt Thököly alatt kurucz vitéz?

— De volt ám! még sebet is kapott, de meg is bánta azt egy német generális. Ugy lemetsette fejét, mintha ott se lett volna.

— Hogy híjják édes apádat? kérdé az öreg látható kíváncsisággal.

— Csapó Andrásnak.

— A zászlóhordozó?

— Az.

Az öreg felugrott és kitörő örömmel keblére ölelte a fiatal embert.

— Ugy hát jöszte kebelemre, édes bajtársam magzatja te! Hiszen az apáddal, az Andris-sal együtt katonáskodtunk mi hosszú éveken keresztül! Gyere no, hadd öleljelek még egyszer magamhoz, gyere, csókold meg homlokomon a régi sebet és meríts belőle legalább annyi bátorságot, mint a mennyi akkor az apádban volt.

A jó öreg alig birta magát az örömtől.

— Nem a Járai Dénes kend, bácsi? kérdé a legény és fürkészőleg függesztette szemeit az öregre.

— Én vagyok, én édesem! No mit nézed annyira homlokomon azt a becsületes barázdát?

— Tudnék én arról valamit.

— Ej, ej, az apád bizonyára árulkodott.

— Árulkodott bizony, vagy tizszer elmondta már a mi gyönyörűségünkre, hogy azt a bizonyos generálist úgy vágta ám le, hogy előbb vagy öt vasas német megtámadta és kend élete veszélyével segített neki, és aztán ketten . . .

— No, hát levágtuk a labanczot, édes fiam; ne mondd már tovább, hiszen úgy is tudom! restelkedett az öreg.

— De mikor nekem oly gyönyörűség elmondani, hogy aztán az öt németet levágták ugyan, de hátulról neki támadt az édes apámnak az a labancz generális, és ha kend észre nem veszi, hát le is vágja. És csak aztán, mikor már kendet a homlokcsapással leterítette a

német, fordulhatott meg az édes apám és üthette le a generális komisz labanczot . . .

— Lám, hiszen avval ő mentette meg az én életemet! forgatta a dolgot az öreg.

— No, no, Dénes bácsi . . .

Aztán az öregnek kiomló sok kérdésére a fiatal katona elmondta, hogy atyja még annyira ép, hogy minden áron el akart jönni vele. De az ő meg az anyja kérésére mégis otthona maradt.

Aztán még egyszer felhangzott a tárogató, bejárt hegyet, völgyet, tovább adta hangját pataknak, szellőnek és azután csend lett és a halál árnyéka szállott le a vidékre, a néma tájra . . .

(Folytatása következik.)

Október 6.

Jelige: Nyugosznak ők a hős fiak
Duló csaták után,
Nyugosznak ők, sirjok felett
Zöldel bokor, virány.
Bajza J.

Elmultanak a szép, dicső napok . . .

Lezajlott már a gyilkos hosszú harc, Melynek tüzeben mégis szent örömtől

Égett, lángolt a lelkes honfi-arca.

És élt a nemzet! Ám csaták raja

Suhant vészfellegként a hon felett,

De új életre virradt nemzeten

Zsarnok galád vasa nem győzhetett.

Nem is győzött! Mért hát e néma csend?

Mért hallgat harsona s csaták zaja?

Hát elborult hazánk fölött az ég,

S leszállt reá a vészes éjszaka?

Oh fájdalom! Kit zsarnokság hatalma

Rút szolgálatcsezzal meg nem köthetett:

Gonosz esellel az árulás megejté,

Hóhér elé dobá a nemzetet!

Zokoghatsz már én drága nemzetem!

Oh onthatod már könnyeid raját;

Hisz eltemetve már a szent szabadság,

Melyért kiálltal száz meg száz csatát!

El! elszorul a szív, de halld tovább!

A zsarnokság még többet is kívánt . . .

Hóhér előtt állnak legjobbjaid,

S bilincsbe verve várják a halált!!

S nincs irgalom, e földön nincs igazság!

Elhulltanak a lelkes bajnokok . . .

Szegény hazám! szegény hazám, szived

Most már százsorta jobban sir, zokog!

Oh sirhat is . . . Ledöntve szent jogod,
Függetlenséged elrabolva már,
S tizenhárom lánglelkű bajnokod
Ragadta el a csuf bitó-halál!

Gyalázat! oh még ellenünktől is.

Őrök szegényfoltként rajtok marad,

S többé sem évszázad, sem évezred

Le nem moshatja e bűnös sarat.

Nem, nem! sőt mindörökre fenmarad

Klió könyvének márvány lapjain,

Milyen becsmérlő, csuf gyalázatot tőn

A zsarnokság honunk hű bajnokin!

Hát mit vétettek ők? Ily dicstelen,

Rút büntetést miért szenvedtenek?

Gyilkos golyót, zsvány-bitót közzülök

Bármelyik is hogy érdemelte meg?

Hisz más bűnök nem volt, mint hogy szerették

Önzetlenül szegény magyar hazánk,

S a népszabadság felkent zászlaját

Nemes kezükben fenn lobogtaták!

Hiszen nemes ellen még tiszteli

Jog, eszme hű, legyőzött harcuzosát,

Nem hogy bitó-halálra küldené,

Mert védte ősi nemzeté jogát.

De hajh! nekik meg kellett halniok . . .

Hirök-nevök úgy szerte áradott,

Hogy nagy nevüknek pusztá említése

Megrémíté a félénk zsarnokot!

*

Elhunytanak «duló csaták után» . . .

Elszenvedék a szép mátyr-halált . . .

Csak sirjokhoz mehet el már a honfi:

Meríteni honfi tüzt . . . vigasztalást.

Elhunytanak —, de szellemök virraszt,

S míg hű magyar szív hű kebelben ég:

A lelkes honfi-ajk dicsőíti

A vértanuk örökké nagy nevét.

Kün Béla.

Űj fajta veloczipédek.

(A Tanulók Lapja számára.)

I.

A Valère-féle veloczipéd.

A bicycli vagy kerékpár nem csupán mint gimnasztikai szórakozási eszköz, hanem mint békeben s háboruban egyaránt hasznos műszer is, oly nagy jelentőségre emelkedett, melyet alig sejtettek azok, kik az egykor új találmányt fejrázással, sőt rosz indulattal fogadták. A feltalá-

lasi szellem e téren mind nagyobb mértékben működik, még pedig a legelismerésre méltóbb sikerrel. Valóban, egy oly kerékpár, mely az utazók igényeinek minden tekintetben megfelel, a modern technika mesterművének tekinthető.

A nemzetközi kerékpár-kiállításon, melyet a múlt évben, 1894-ben nyitottak meg Párisban, a legfeltünőbb újdonság mindenestire a Valère-féle bicycli volt. A feltaláló a kiállítás megnyitására eltitkolta mindenki elől remek művét s a próbatapasokat is éjjel tette meg. E próbatapasok annyira kielégítették a derék tudóst, hogy fogadást ajánlott Farmannak, Franciaország legelső kerékpárosának, ki 1892-ben egy 100 km. hosszú teret mint győztes bicyclizett be. Farman a kihívást minden szó nélkül elfogadta. 300 méternyi távolságban Farman mintegy három hosszal mögötte volt a zseniális Valèrenak, úgy hogy a versenynyel kénytelen volt felhagyni, mivel az ut gyorsasága miatt már-már lélekzetét veszítette.

Farman legyőzete sportkörökben nagy feltűnést keltett, s a szaklapokban többszörösen megbeszéltek és az illető gép szerkezetére nézve úgy nyilatkoztak, hogy az forradalmat képez a bicyclikészítés terén.

Valère gépe egy egyszerű, természetes gondolatmeneten alapszik, a mennyiben azon feltevésből történt a kiindulás, hogy a bicycli hajtásánál nem csupán a lábagnak, hanem a karoknak is működniök kell, épp úgy mint a

gyors menés alkalmával, mikor is a karok előre és hátra lóbálóznak. Ekkép a karoknak meg kell osztania a lábak munkáját, illetőleg támogatnia kell azt.

Mindazonáltal e gondolat nem új, mert mielőtt Valère reá jött volna, a feltalálók egész serege reá talált arra, hogy a kerékpár hajtásánál a kar erejét is ki kell aknázni, e közben azonban vagy nem vették figyelembe a járás mechanizmusát, vagy egyesíteni akarták a kar munkáját a lábak munkájával. Tényleg mintegy háromszáz szabadalom van, melyek e nemű gépezetekre vonatkoznak.

A Valère-féle gépezetnek eredetisége az említett kettős munkának elvégzésére szolgáló mechanizmusoknak egy háromkerékű alapon történő elmés egyesítésében áll. Ezen gép használója csak a sebesen futó ember mozdulatait végzi, miért is a feltaláló gépjét Machine à courir-nek, vagyis futógépnek nevezte el.

Valère hivatására nézve nagyon ügyes zománctfestő s e mellett kitünő regattista, ki több mint huszonötször nyert első díjat regattaversenyeknél. Karizmai tehát mindenestre szokatlanul ki vannak fejlődve s így nagyon alkalmasak oly munkára, a minőt «futógépje» megkíván.

Valère tehát mindenek előtt azon mozgásokat tanulmányozta, melyek az ember gyors mozgását lehetőleg megkönnyítik. Valère, mint a ki az antik dolgok tanulmányozásához volt szokva, az ó-görög edényeken ábrázolt versenyfutók képeit vette mintául, melyek összeszorított ökölrel a karokat felváltva derékszög alatt tartják, s azon az oldalon, melyen a láb előre lép, a kart előre taszítják, hogy ilyképp emeljék az előrehaladás sebességét.

Ha ily régi képeken szemléljük a gyorsfutók mozgását, azt látjuk, hogy ha például a jobb lábszár föl van emelve, a jobb kar is előre hajlik, míg a bal lábszár a földön nyugszik s a bal előkar a könyökkel a csipőre helyezve, derékszögűen áll s megfordítva. A Valère-féle gépnél a végtagok mozgása azon módon történik, a mint azt képünk mutatja: a jobb lábszár fel van emelve úgy, hogy maga a láb egész erővel a pedálra nehezkeedik s ennek megfelelően a jobb kar is derékszögben van felemelve lökésre készen. A bal lábszár kinyújtott állapotban van, mert éppen elvégezte munkáját, s e szerint a bal kar is ki van nyújtva, hogy az előre taszított emelöt visszahuzza. Míg tehát a láb eredetileg csak egy irányban, azaz lefelé működik, addig mindkét kar két irányban, úgy mint előre és hátra működhetik. Ha tehát a karok nagyon erősek s ily munkára be vannak

gyakorolva, a Valère-féle veloczipéd kormányzója nagy előnyben van egy közönséges kerékpár tulajdonosa fölött, mert az testének erejét sokkal természetesebben, czélszerűbben aknázza ki, s az utóbbival szemben kettős erőt fejthet ki.

Valère először is egy három kerékű gépet készített, mint azt képünk mutatja, melynek sulya majdnem kétszer oly nagy volt, mint a modern három kerékűek sulya, melyek gyakran csak 16 kilogrammot nyomnak. Mindazonáltal már az első kísérletnél, minden előleges gyakorlat nélkül (leszámítva azt, hogy karjai az evezésben nagyon megerősödtek) ötszáz méternyi utat 45 másodperc alatt tett meg. Azon ut, melyet a gép egy teljes megfordulás alatt tesz meg, 7 métert tesz ki, míg a közönséges háromkerékű gép minden ily körülfordulás alatt legfeljebb 5 25 métert tesz meg.

A Valère-féle gép, a közönséges kerékpárhoz viszonyítva különös szerkezettel bír, a kétkerékű gépnél pedig ez a szerkezet majdnem még szembetűnőbb. Mint képünkben, melyen az egész szerkezet világosan szemlélhető, a Valère-féle kerékpárnál a hajtás alkalmával egy lánc használatik. Ezt nem tarthatjuk egészen előnyösnek, mert az ily lánc nem sokáig tart; ennek következtében a gép kezelése költséges s utazások alkalmával nem egész biztos, mivel a lánc hosszú, erőltetett utakon könnyen elszakadhat. De azért a Valère-féle gép a kerékpárok szerkezetére vonatkozólag sokat, jelentőségteljes haladást tüntet fel. Komoly czélokra, nevezetesen katonai szolgálatokra mindazonáltal alig használható, mert ott lényeges kellék a szerkezetnek minél nagyobb egyszerűsége s ezzel kapcsolatban a biztonság.

(Folytatása következik.)

Öröfás matematikai feladatok.

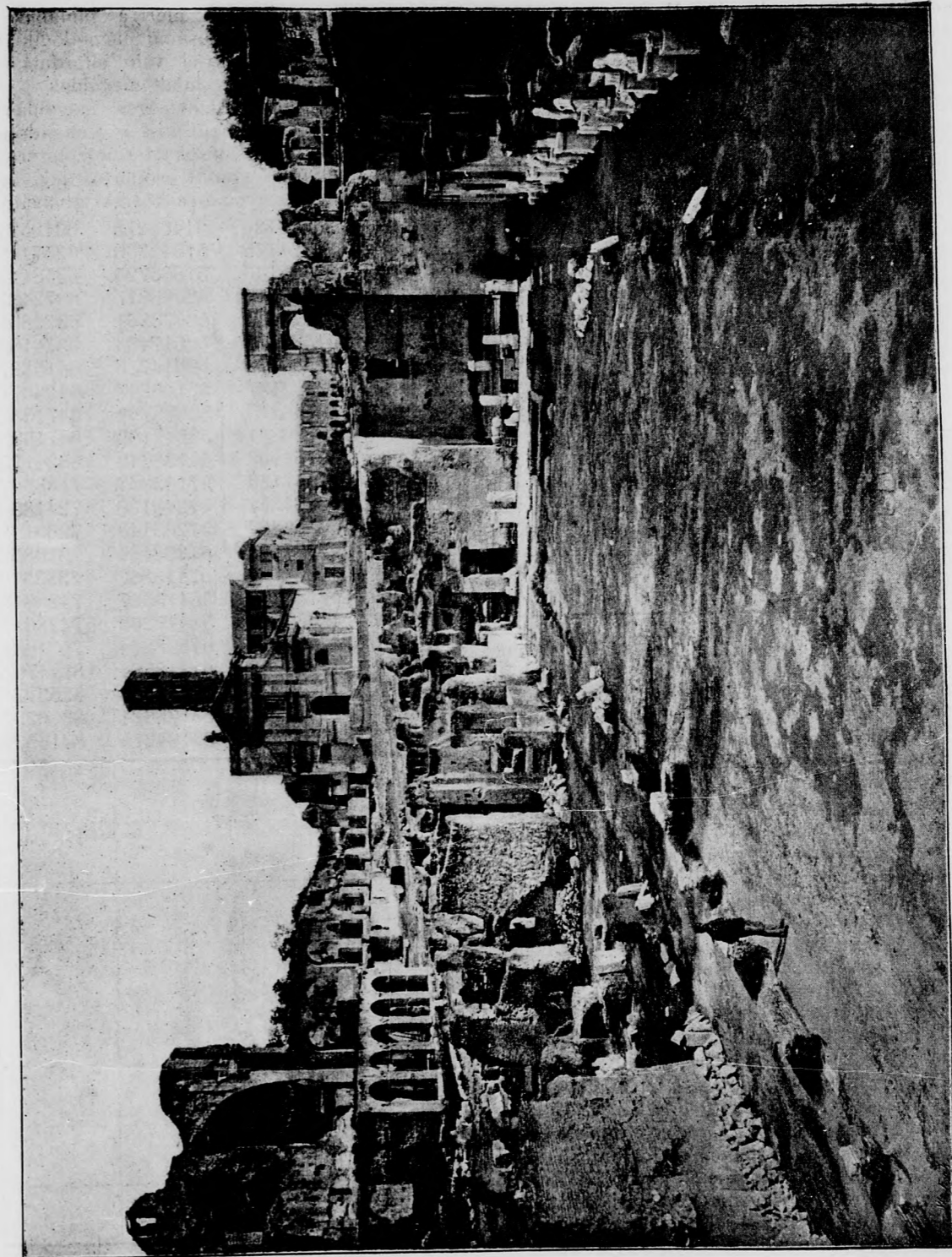
I.

A 8 királyné feladata.

(2 ábrával.)

A sakkasztalnak 64 mezejére 8 királyné oly módon helyezendő el, hogy egyik se üthesse a másikat. Ez más szóval azt jelenti, hogy a sakkasztalnak 64 mezeje közül oly 8 mező keresendő, melyek közül kettő sem fekszik u. a vonalban, mely akár valamely oldallal, akár a diagonalissal van párhuzamosan.

E feladattal első ízben a hírneves Gauss Frigyes német matematikus foglalkozott tüzetesen mintegy 60—70 év előtt, a ki is a feladatot teljesen megfejtette, kimutatván, hogy e feladatnak összesen 92 megoldása van. Az 1. ábrában pontok által megjelölt mezők egy ily

RÉSZLET A RÓMAI FORUM ROMJÁIBÓL.

megoldást tüntetnek elő. Hogy e megoldást számok által fejezhessük ki, a következőkben a vízszintesben fekvő mező-sorokat egyszerűen soroknak, a függélyesben levőket oszlopoknak fogjuk nevezni.

						*	
			*				
*							
							*
				*			
							*
*							
		*					

1. ábra.

Ha most az oszlopokban fekvő és megjelölt mezőket az azok helyét kifejező (alulról felfelé) számjegyekkel jelöljük meg, a fenti megoldást a következőleg állítjuk elő: 26174835.

E megoldásból még három új megoldást nyerünk az által, ha a sakktáblát az óramutató járásának irányában egy-egy negyeddel megforgatjuk s a megjelölt mezőket képviselő számjegyeket egymásmellé írjuk. E megoldások rendre a következők: 68241753, 46152837, 64285713.

Ha az itt nyert 4 megoldás mindegyikét egy függélyesen álló tükörben szemléljük,* azok mindegyike egy-egy új megoldást ad; még pedig olyat, mely ugyanazon számjegyekkel van jelölve de fordított sorrendben. E megoldások a következők: 53847162, 35714286, 73825164, 31758246.

Összesen 11 ily megoldási csoport van, melyek mindegyike 8 új megoldást foglal magában.

Különös figyelmet érdemel a 2. ábrában látható és 46827135 számjegyekkel előállított megoldási csoport, mely eltérőleg az eddigiektől összesen csak 4 megoldást foglal magában, t. i. az eredeti és annak tükörképe: 53172864, továbbá az egy negyedre való elfordulásnál nyert megoldás: 35281746, valamint annak

* A tükörképen a megjelölt mezőket az oszlopokban elülről lefelé s az oszlopokat jobbról balra kell venni.

tükörképe t. i. 64718253; mert a táblának 2 negyedre való elfordulásánál ismétlődik az eredeti megoldás, a $\frac{3}{4}$ -el való elfordulásnál pedig az első negyednél talált megoldás.

Ily módon az összes lehetséges megoldások száma tényleg 92, mint azt Gauss is kimondotta.

Ha a lehetséges megoldásokat természetesen nagyobbodó számok szerint csoportosítjuk, úgy nyerjük Parmentier nyomán a követk. táblázatot:

15863724	36815724	51468273	63185247
16837425	36824175	51842736	63571428
17468253	37285146	51863724	63581427
17582463	37286415	52468317	63724815
24683175	38471625	52473861	63728514
25713864	41582736	52617483	63741825
25741863	41586372	52814736	64158273
26174835	42586137	53168247	64285713
26831475	42736815	53172864	64713528
27368514	42736851	53847162	64718253
27581463	42751863	57138642	68241753
28613574	42857136	57142863	71386425
31758246	42861357	57248136	72418536
35281746	46152837	57263148	72631485
35286471	46827135	57263184	73168524
35714286	46831752	57413862	73825164
35841726	47185263	58413627	74258136
36258174	47382516	58417263	74286135
36271485	47526138	61528374	75316824
36275184	47531682	62713584	82417536
36428572	48136275	62714853	82531746
36418571	481.7263	63175824	83162574
36814752	48531726	63184275	84136275

		*			
				*	
*					
					*
*					
					*
	*				
				*	

2. ábra.

Bóbita Endre.

Előfizetési fölhívás.

Lapunk október 1-én új évfolyamot kezd meg, mely alkalommal különösen fölhívjuk a középiskolai ifjuság figyelmét a «Tanulók Lapja» által követett irányra.

A «Tanulók Lapja» Magyarországon a középiskolai ifjuság közlönye, s mint ilyen nem csupán arra törekszik, hogy szórakoztató, érdekes és hasznos olvasmányokkal kedveskedjék az ifjuságnak, hanem ezen kívül az iskolai élet körébe tartozó mindazon dolgokra fősúlyt fektet, melyek az ifjuság tanulmányainak mintegy kiegészítésül szolgálnak. Kiváló írók tollából eredő értekezései, poetikai fejtegetései mintegy lépést tartanak a középiskolák tananyagával, az időnkint adott feladatok vázlatai utmutatást nyújtanak arra nézve, hogy az egyes tételeket miként kell feldolgozni.

A Tanulók Lapjában a tanulságos és szórakoztató elem a legszebb harmoniában egyesül, nincs ifjusági lap még külföldön sem, a mely e tekintetben felülmulna vagy megközelítené a magyar ifjuság Tanulók Lapját.

A mellett, hogy a Tanulók Lapja közleményei magas irodalmi színvonalon állanak, az előfizetők páratlan kedvezményekben részesülnek. A szépen illusztrált lap mellett u. i. minden előfizető egy gyönyörűen, színes képekkel illusztrált

Történeti Album

iveit kapja, úgy, hogy rövid idő alatt

teljesen ingyen

egy Magyarok Története birtokába jut.

Ezenfelül időnkint a szerkesztőség által kitűzött tételek megfejtőinek

több aranyból álló pályadíjakat

oszt ki, melyek az ifjuságot a serény, komoly munkálkodásra buzdítani vannak hivatva.

A rövid időközben adott *Feladatok*, valamint a hetenkint közölt *Fejtörő* kérdések megfejtői között pedig

értékes könyvjutalmakat

sorsol ki, a mely körülmény szintén az ifjuság érdeklődésének élénkítésére szolgál.

A Tanulók Lapjának munkatársai többnyire a magyar tanárok gárdájából valók, a mi azonban nem zárja ki, hogy a mi jót, szépet és értékeset az ifjuságtól kapunk, szintén föl ne használjuk.

A most kezdődő új évfolyamban különös gondot fordítunk a legújabb találmányoknak képekben és magyarázatokban való bemutatására, a kézi ügyességek és játékok ismerteté-

sére, a mikre vonatkozólag szakemberek ígéretét bírnak.

Különösen felhívjuk olvasóink figyelmét

októberi pályatételeinkre,

melyekkel alkalmat nyújtunk a komoly, törekvő ifjuságnak a nemes olympusi versenyre.

Figyelmükbe ajánljuk továbbá a Tanulók Lapjában közölt

Millennium s a magyar diákság

című cikket, s az abban foglaltakra vonatkozólag az ifjuság elhatározását s akciójának eredményét érdekléljük várjuk.

Hisszük, hogy a közelgő millennium alkalmával megvalósíthatjuk tervünket, hogy nem lesz iskola, melynek szívesen látott vendége nem volna a Tanulók Lapja, hogy az új ezer év küszöbén a

Tanulók Lapja

Magyarország középiskoláinak igazi közlönye

fog lenni.

E reményben köszönti kedves elvtársait

a Tanulók Lapja szerkesztősége.

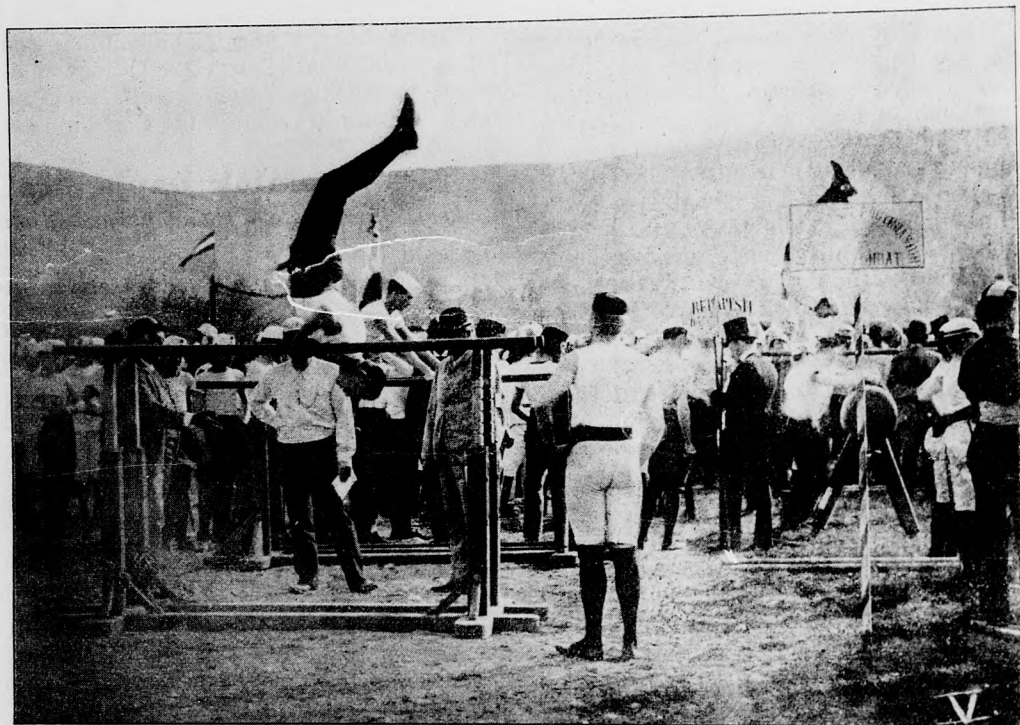
☞ Tanulók Lapja harmadik irodalmi pályázata.

1. Bármely tárgy értekezés. Jutalma 1 db. arany.
 2. Eredeti elbeszélés, melynek tárgya az iskolai élet köréből van merítve. Jutalma 1 db. arany.
 3. Fordítás bármely nyelvből. A fordítandó darabnak prózáinak s a Tanulók Lapja szellemének megfelelőnek kell lenni. Jutalma 8 korona.
 4. Eredeti költemény. Jutalma 8 korona.
 5. Tollrajz, mely olyan képet ábrázoljon, melyet a Tanulók Lapja közölhet. A nagyságra nézve irányadó a lap egy oldala. Jutalma 8 korona.
 6. A legszebben összeállított fejtörő kérdések t. i. egy számtani, földrajzi, történelmi, természetrajzi, (esetleg fizikai is) egy kép- vagy sakkrejtvény. Szóval oly közlemény, mely a Tanulók Lapja «Fejtörő» rovatában egyszeri közlésre a legalkalmasabb. Jutalma 5 korona.
 7. A legsikerültebb amateur fotográfia beküldőjének egy momentzáró készüléket tűzünk ki jutalmul.
- A pályamunkák tisztán, a lapnak csak egyik felére írva a Tanulók Lapja szerkesztőségébe bérmentve küldendők.

A pályamunkára jeligét kell írni, ugyanezen jelige egy borítékra irandó, mely boríték a szerző nevét, lakását s a pályazatra való jogosultságát igazoló czimszalagot rejtse. Jelige nélküli pályázatokat nem veszünk figyelembe.

Lapunk azon olvasói, a kik nem előfizetői a lapnak, de tagjai olyan önképző-körnek, mely lapunkat járátja, szintén pályázhatnak a feladott témákra, de jeligés levelökben az önképző kör vezető tanárával igazolni tartoznak, hogy a nevezett önképzőkörnek valóban tagjai.

A beküldött kéziratokat vissza nem adjuk; a

A besztercebányai tornaünnepély.

jutalmazandó dolgozatokon kívül azon pályamunkákat, melyeket jóknak ítélünk, a «Tanulók Lapja»-ban közölni fogjuk, a mennyire azok közlését lapunk terjedelme megengedi.

A pályázat határideje 1895. decz. 23. A később beküldött dolgozatokat nem bocsátjuk pályázatra.

IRODALOM.

Ezer év mese költése. Benedek Elek nagyszabású könyvéből, az egyelőre öt kötetre tervezett Magyar Mese- és Mondavilágból, tudvalevőleg már megjelent a harmadik kötet. Most már a negyedik kötet füzeteként jelennek meg egymásután. Az öt kötet 50 füzetre oszlik s egy füzet ára 25 kr. 10 füzet előfizetési ára 2.50 kr.

A millennium és Magyarország diáksága.

VI.

Tek. Szerkesztő ur!

Valóban igen ügyes és megkapó gondolat volt. Leopold Lajos főgymn. tanulótól az, hogy E. Á. főgymn. tanár czikke alapján, melynek czime: «Az önképző körök a millennárius kiállításon» szintén tett egy indítványt, hogy a középiskolai ifjuság évenként egyszer-kétszer gyűljön

a 4. pontban. A IV. pont szerint tagjai a szövetségnek: az önképző körök, a középiskolai ifjuság egyletei s a középiskolai ifjuság.

Kizárólag az önképző körök nem lehetnek tagjai, illetőleg képviselői az illető intézetnek. Am mikép képviseltessék magukat az oly intézetek, melyeknek nincs önképző körük??? Az alsóbb osztályosak pedig nem jelennének, illetőleg jelenhetnének meg Budapesten, vagy más, nem az ő lakó helyükön, oly kolosszális számmal mint Sch. Béla gondolja.

Tehát az orsz. középiskolai tanulók szövetségnek

VII.

A jövő reménységei az ifjak, ez mindennapi igazság. Hogy azonban az ifjuságba vetett remény mily eredményt tud felmutatni, ennek az iskola veti meg alapját. Ha ezen alap hiányzik, akkor minden reménység kárba vész s esalatkozni fognak úgy a reménykedők bennünk, mint mi önmagunkban.

Azt az alapot pedig, a mely jövődöbeli munkásságunkhoz egy lépéssel közelebb visz és a lelkünkben támadt megoldatlan problémák megfejtését is lehetségessé teszi, szóval mely

Részlet a római Forumból.

kezetének tagjai az egyes osztályok kiválasztott hallgatói lennének, kiknek választását az orsz. szövetségben résztvevő osztályok eszközölnék, az illető igazgató ur helybenhagyásával. Az indítványnak többi részét változtatlanul elfogadom.

Igyekeznünk kell tervünket minél hamarabb megvalósítani. A középiskolai ifjuság orsz. szövetsége az ifjuság életrealóságának újabb bizonyítéka lenne.

Sic itur ad astra!

Krenner Zoltán,
főgymn. tan.

felvilágosít, oktat bennünket, csakis az önképzés adhatja meg.

Az önképzésnek a tanuló korban van a legnagyobb jogosultsága, ez időben kell tehát leginkább az önképzés összes eszközeit megragadnunk, hogy majd később azokat helyesen és alkalomadtán kellőképp használhassuk.

Az önképzésnek egy ilyen eszközét igen helyes időben, éppen a millenniumi év küszöbén, ragadta meg egy tanuló társunk, és az általa megjelölt utakon hiszi az önképzés magasztos czélját egy újabb eszmével fellendíteni. Ez az eszme a diákok országos szövetségének megalapítása, melynek első feladata volna az ország

egy-egy nagyobb városaiban évenként gyűlést tartani. Ezen gyűléseknek pedig — mint mindenki beláthatja — csak akkor lesznek meg kívánt eredményei, ha a szövetkezetet mindenekelőtt az egyetértés békés szelleme lengi át. Törekednünk kell tehát arra is, hogy az egyes körök közötti egyetértést, valami cél nélküli, meddő vitatkozás, vagy más egyéb, valamiképen meg ne szakítsa!

A szövetkezet céljai között legüdvösebb az ifjúsági mozgalmak figyelemmel való tartása. Hogy miért, az igen egyszerű.

Az ifjúság egy részét a könnyűvérűség szülte nemtörődömség sokszor igen veszélyes örvénybe sodorja, s ha nincs valaki, a ki állandó figyelemmel kíséri őket és tetteiket s bírálat alá veszi eljárásaikat, könnyen megtörténik, hogy az önképzést magas niveaujáról a legalacsonyabbra süllyeszti alá.

Másrésről oly ifjak, kik az önképzőkör kissé részrehajló s érdekhajhászó bíráitól elkapatva, magukat teljesen átadják a dicsőség mámorának, szintén csak szégyenére válnának az önképzőköri intézménynek, ha gondos szemek folytonosan nem őrködnének fölöttük.

E szervezkedésnek legmagasabb célja tehát az, hogy az ifjúság minden törekvéseire, akár anyagi, akár szellemi legyen az, szigorú felügyelet legyen.

Hogy az ifjúság munka kedvét minél inkább felkelthessük, pályadíjakat kell kitűzni. Ennek haszna részint az, hogy már most is hozzá szokják a tanuló egy-egy magasabb kérdés, s nehezebb problémák fejtegetéséhez, másrészt pedig buzdítja, serkenti őt a további munkálkodásra.

A pályázat érdekességét különben élénken illusztrálja már az a körülmény is, hogy az összes hazai ifjúság fog küzdeni a pálmáért.

A mi a millenniumra érkező tanulókkal szemben tanúsítandó viselkedést illeti, méltán elvárjuk, hogy a fővárosi tanuló-társak illő szívélyességgel fogják társaikat kalauzolni, vezetni, miáltal az összetartás még erősebb és tartóssabb leend.

Szövetkezetünk egyik leghivatottabb eszköze: a «Tanulók Lapja» mint eddig is, minden bizonyosan hiven szolgálni fogja az ifjúság érdekeit.

Hogy a szövetkezet tagjai nagy számban legyenek és hogy a kibontott zászló köré igyekezzenek sorakozni és sorompóba állani, abban kételkednünk sem lehet, mert a mi ifjúságunk mindenütt ott van, a hol csak valami magasabb célért és eszméért folyik a küzdelem.

Végigtekintve a szövetkezet eszközein és céljain, azokat egytől-egyik mind csak hasz-

nosaknak és célszerűeknek mondhatjuk. Mélyebben megfigyelve azonban, látjuk, hogy az ifjúság nagy része az utóbbi időben mily keveset törődik a komolyabb művek olvasásával. Sokan az össze-férezelt rémregények és kalandok olvasásában lelik kedvüket és emellett tekintetbe se veszik az oly műveket, melyeknek íróit valami nagy cél vezérelte műveik megírásában. Szükségessé válnék tehát a szövetkezetnek megbeszélni azt is, hogy milyen eszközökkel lehetne leginkább a fiatalságot ilyen művek olvasására szoktatni. És megfontolva, bizonyára legjobbnak találjuk azt, ha a tagdíjak legnagyobb részét komoly és tudományos művek beszerzésére fordítanók; továbbá, hogy a pályatételeket csakis kizárólag a felsőbb tudományok köréből válaszszuk meg.

Előre tehát, ne késsék senkise és ne találjon senkit se a szellemi küzdés készületlenül, hogy majdan a másik évezred elején annál gondtalanabban és könnyebben szállhassunk szembe a törekvéseink elé gördülő nehézségekkel!

Müller Jenő
főgymn. VII. o. t.

Edisonról.

Az ember gyakran azt hiszi, hogy a zseniális emberek már gyermek- és ifjúkorukban jelét adják zsenijüknek. Pedig ez tényleg ritkán van így, mert ritkán nyilvánul a külsőségeken a tehetség nyoma s a test formája, a koponya alkotása nem mindig árulja el a tehetséget. Így a nagy emberek egyikénél magas homlok az ész elárulója, míg a másikánál éppen ellenkezőleg egy kis fejbe elrejtett agyban egész kis világ forr, mozog.

Edison mint gyermek nem mutatott valami különös zsenialitást, bár egy 14—16 éves korából való képen vonásainak szigorúsága valamint a szája széle körül levő apró, finom vágások s az áll erőteljes és széles volta kitartást árulnak el.

S Edison csakugyan alacsony sorsból küzdött föl magát annyira, hogy ma az egész világ ismeri nevét.

Edison 1847 febr. 18-án született Amerikában, Ohio államban, kenyerét eleinte a vasutak mentén újságok árusításával kereste, mely üzlet valószínűleg jól jövedelmezhetett neki, mert egy jó idea megvalósításához járult hozzá t. i. a mozgó vonatokon a «Grand Trunk Herald» cz. hírlap nyomtatását segítette elő.

Majd megtanulva a telegrafirozást, telegrafhivatalnok lett. Ezen időben talált fel egy transzlatort, melynek segítségével automatikus átvitel az egyik táviratot a másikra lehetett átvinni.

Hirnevét a fonograf készülék alapította meg, melyet newyorki laboratóriumában talált fel.

Ezt aztán a feltalálások egymást követték. Ilyen volt pl. a quadruplex szerkesztő távirókészülék, melylyel egy ugyanazon vezetéken egyszerre négy ellenkező irányban lehetett leadni.

Ezután az izzólámpa feltalálása és javítása következett. Ugyanezen időben egy nagy lap munkatársa meglátogatta őt, három emeletes laboratóriumából időnkint sajátságos zengést, hangkeveréket hallott, melynek magyarázatát adni azonban nem volt képes.

Edison állandóan ezen laboratóriumában tartózkodik, melynek az utca felől eső ajtai előtt palánk vonul végig, s rajtuk egy villamos csengő van, melynek megnyomása után egy inas jelenik meg, a ki az érkezőt egy nagy szobába vezeti, mely tele van tudományos munkákkal, s míg Edisonhoz jutunk, egy csomó szolga mellett haladunk el, míg végre a nagy feltalálót megtaláljuk kísérleti termében rengeteg sok üveg, lombik, vezeték, guttapercha, stb. közepett. Itt tartózkodik Edison állandóan néha napokig kísérletezve, honnan csak egy-egy rövid félóra távozik, hogy megebédeljen, de ebéd után nyomban ismét hozzáfog a félbeszakított kísérletek folytatásához, hogy tudománya segélyével a világnak s az emberiségnek hasznos szolgálatot tegyen.

FEJTÖRŐ.

Közl: Hodács Ágoston.

1. Számítási kérdés:

Hány éves azon fiú, kinek az évéhez ha hozzá adod az anyja és az apja éveit, százat nyersz? Az anyja kétszer oly idős mint a fiú; az apja pedig öt évvel idősebb anyjánál.

2. Földrajzi kérdés:

Melyik város az, melynek földrajzi hosszúsága Páris-tól 21 m, 28 s földrajzi szélessége 45°4'6"? Egyike Európa legrendezettebb városainak. Első rangu egyeteme van. Ki volt azon nagy magyar hazafi, ki itt fejezte be életét?

3. Történelmi kérdés:

Ki volt azon angol király, ki csütörtökön halt meg január 6-án, neje szintén januárban és csütörtöki napon halt meg, utóda: Erzsébet királyné szintén csütörtökön (márcz. 4-én) halt meg?

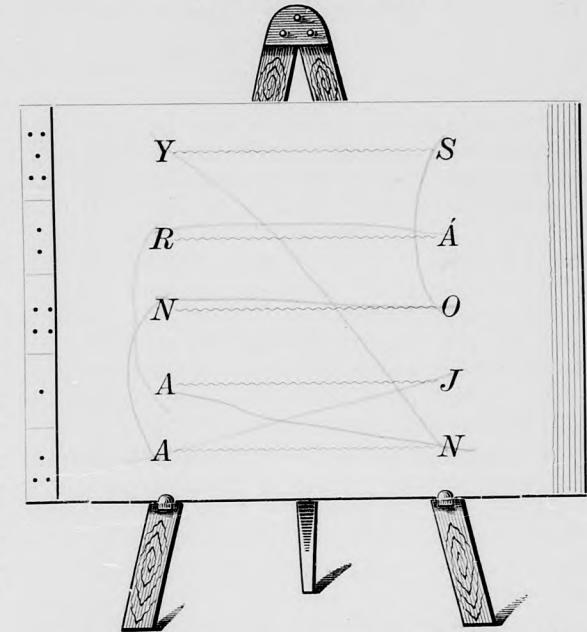
4. Természettudományi kérdés.

Melyik az a rózsafélékhez tartozó növény, mely erdőben igen gyakori? Ezen növény telelő tőkéje ferdén áll; számos rostos gyökere van; szára elágazó és leveleket hajt. Pártája fehérszínű, ötszirmú; termése átermés.

192 5. Stilisztikai kérdés.

A leírásnak melyik faja az, melyben az író a társadalmi élet valamely jelenetét ábrázolja? A leírás ezen fájában az írónak a mindennapitól eltérő helyzetet kell feltüntetnie.

6. TÁBLA-REJTVÉNY.

Megfejtési határidő: október 13. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 38-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése térszűke miatt lapunk e heti számából kimaradt.

Helyesen megfejtették Herrer Jenő, Csiszár József, Popper Sándor, Jaszenovics István, Bartha Lajos, Jerzsabek István, Schwarcz József, Kaiser Lázár.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Herrer Jenő nyerte el, lakik: Budapest, Petőfi utca 20. sz., kinek a kiadóhivatal a könyvet megküldi.

VEGYESEK.

Besztercei tornaképek. Anner József, besztercebányai fényképész a besztercei tornaversenyről öt felvételt eszközölt, melyeket lapunk egymásutánban közölt. A rendkívül szépen sikerült nagy képek ára darabonként 1 frt. E képek valóban nemcsak diszei lesznek a deákszobának, hanem az önképzőkörök, ifjúsági könyvtárak helyiségeit is méltón díszítik.

A középiskolák részére való beszerzésre e képeket melegen ajánljuk. Megrendeléseket elfogad lapunk kiadóhivatala is.

A budapesti VII. ker. m. kir. áll. főgimnázium «Ifjusági Köre», mely segélyegyesületből, önképzőkörből és dal- meg zenekörből áll, szept. hó 22-én, vasárnap délelőtt tartotta ideai alakuló közgyűlését dr. Cherven Flóris intézeti igazgató ur és Kovács Ferencz (VIII. o. t.) a szüneti bizottság elnökének vezetése mellett. Ifj. elnök lett: Bányai Aladár (VIII. o. t.), miután ellenjelöltjei: Grünberger Izsó, Kovács Ferencz és Zerkovitz Rezső visszaléptek. Alelnök: Karay Aurél (VII. o. t.) Titkár és az önképzőkör előadója: Grünberger Izsó (VIII. o. t.) Ellenőr s a segélyegyesület referense: Bruck Sándor (VIII. o. t.). Karvezető: Zerkovitz Rezső (VIII. o.). Főjegyző: Jusztusz Zsigmond (VIII. o.). Pénztárosok: Jambrits és Telléry (VII. o. tanuló). Könyvtáros: Brandspiegel Mihály (VIII. o. t.) Jegyző: Lövy Antal (VII. o. t.). Az első választmányi gyűlés szept. hó 29-én, az első önképzőköri gyűlés október 6-án lesz.

A kecskeméti állami főreáliskolában az alakuló gyűlés szept. hó 24-én volt, minek eredménye a következő: Vezérelnökül, Dr. Szántó Kálmán tanár ur maradt továbbra is, kinek 5 évi vezetése alatt a kör márszép eredményt tud felmutatni. A bevezető buzdító szavak után a tisztviselőválasztás ejtetett meg a következőképen: Elnök: Urbán A. VIII.: titkár: Fleischer Béla VIII., főjegyző: Bolez Henrik VIII.; aljegyző: Rothbaum Gyula VIII., pénztárnok: Velzer Alajos VII.; könyvtárnok: Szelezcki Ferencz VII.; választmányi tagok: Moór Lipót Pál VIII. és Springer Henrik, Pápai Zsigmond VII. oszt. tanulók. A választás majdnem egyhangulag folyt le. Beiratkozott 26 rendes és 24 rendkívüli, tehát összesen 50 tag. Ülések valószínűleg kéthetenként tartatnak.

Gyász hír. Rónai István kecskeméti kegyesrendi pap tanár 6 hetes súlyos betegség után szept. hó 21-én 29 éves korában elhunyt. Temetése szept. hó 23-án d. u. 4 órakor ment végbe nagy pompával, melyen megjelentek gyászfátyolos zászlók alatt a három helybeli főiskola növendékei és a nagyszámu gyászoló közönség. A gyászoló szülők egyetlen reményüket; tanártársai jó és hű bajtársukat a tanulók szeretett tanárukat veszítették el benne. Béke poraira!

A pécsi áll. főreálisk. Eötvös-önképzőkör szept. hó 23-ikán Kosztka György ideiglenes vezető tanár ur elnöklete alatt tartotta alakuló gyűlését, melyen a tisztikar következőképp választott meg: Elnök egyhangulag Visnya Aladár VIII. o. t. Titkár: Steinberger József

VIII. o. t. Főjegyző: Fabritzki László VIII. o. t. Aljegyzők Grünhut Béla és Kovács Aladár VII. o. t. Pénztáros: Zsabokorszki Ferencz VIII. o. t. Ellenőr: Rotter Béla VII. o. t. Főkönyvtárnok: Schvarecz István VIII. o. t. Alkönyvtárnokok: Valek Károly és Weisz Lipót VII. o. t. Ezután a gyűlés lelkes éljenzés között feloszlott.

A munkácsi m. kir. áll. főgymnázium ifjusága közt fennálló önképzőkör szept. 22-én tartotta alakuló közgyűlését. A kör ezévi vezetője, R. Vozáry Gyula tanár ur nyitotta meg az ülést, szép beszédet intézve az egybegyűlt tagokhoz, munkásságra buzdítva őket. Majd a kör hivatalnokainak s választmányának megalakulására szólítja fel a tagokat, mely titkos szavazással a következőképp történt meg: Ifjusági elnökké (alelnök) választott Goldberger M. VIII. oszt. tanuló; főjegyzővé Nagy Béla, VIII. osztályu, alegezővé Meindl Rikárd VII. oszt. tanuló választott meg; titkárrá Ekmann János VIII. o. t.; pénztárossá Gáthy Albert VIII. oszt. tanuló, ellenőrré Baszaráb József VII. oszt. tanuló, könyvtárossá pedig Hoffmann Alajos VIII. o. t. választott meg. A kör választmánya Fischer Sándor, Pap Ferencz és Kubáskó József VIII. osztályu és Katrics Kálmán s Degenfeld József VII. osztályu tanulókból alakult meg.

A szombathelyi kir. kath. főgymnázium önképzőköre szept. 22-én tartotta meg ftdő. Dr. Edelman Sebő igazgató és ftdő. Dr. Dallos József tanár urak elnöklete alatt az ideai alakuló gyűlését.

Ftdő. Dr. Edelman Sebő igazgató ur megnyitó beszéde után ftdő. Dr. Dallos József tanár ur fejtegette az önképzőkör hasznát és magas sztos feladatát.

A szavazás utján megválasztott, és igazgatóilag megerősített tisztviselők a következők: Elnök: Gáspári Rezső VIII. o. t. Alelnök: Fleischner Henrik VIII. o. t. Főjegyző: Weder Gyula VIII. o. t. Pénztáros: Havassy Béla VIII. o. t. Könyvtáros: Jüsztl Ede VIII. o. t. Segédkönyvtárosok: Koósz Lajos VIII. o. t. Pados Antal VIII. o. t. Aljegyzők: Pekker Emil VIII. o. t. Maitz Ede VII. o. t. Schandara István VI. o. t.

Szerkesztői üzenetek.

G. L. Nagykanizsa. Tudósításait szívesen vesszük.
N. P. Pécs. Forduljon Székely és Káldor céghez, Bpest Erzsébet körut Newyork palota. Értesítéseit köszönettel fogadjuk.
Jelentkezzék az «Isten kit a böles langesze fel nem ér» című jelgés képtalány szerzője.
B. M. Tata. Tudakozódjék valamely budapesti könyvkereskedőnél pl. Lampel R. Andrassy-ut 21.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fel évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

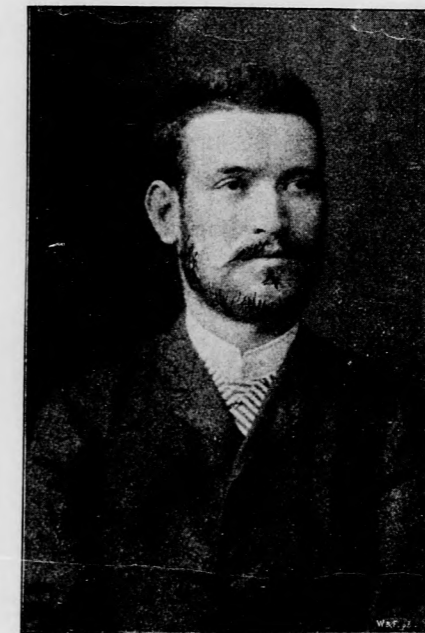
SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK
felvételnek és jutányosan számítatnak.

GAÁL MÓZES,

pozsonyi főgimn. tanár.

A magyar ifjusági írók egyik legkiválóbb tagjának arczképét veszik olvasóink. Mindkét műveinek száma meghaladja a hetvenet, közülök nevezetesebbek: 1. Utolsó lantos (tört.) 2. Kujak Andris keleti utazása. 3. Virág Palkó. 4. Diák történetek. 5. A komponisták. 6. Nagy diákok. 7. Az urfi. 8. Egy plajbász története. 9. Sebős (tört.) 10. Balassa vitéz (tört.) 11. Mindent a hazáért (tört.) 12. A vasember (tört.) 13. A vasember fia (tört.) 14. Zrinyi Ilona. 15. A kard és lant hőse (tört.) 16. Szondi két apródja (tört.) 17. Zoárd jóslata. 18. A vezér boszuja. 19. Kupa, a pogány vezér. 20. Vitéz-becsület. 21. A prágai rab. 22. Both bajnok árvája. 23. A kereszténység hőse. 24. A furfangos deák. 25. A királyi szeme. 26. Menyhért uram. 27. A ki birja, marja. 28. A murányi rablócsorda. 29. A fekete ember. 30. Ferhát aga kincse.

31. Daczó uram számára. 32. A vitéz szász. 33. Koldus herczeg. 34. Az utolsó próba. 35. A Jedikula rabja. 36. Karády-féle Regék és mesék stb. stb.

Írt verseket, novellákat s közben igen sokat fordított svéd nyelvből, melyből az ő fordításában birunk lyrai szemelvényeket.

Gaál Mózes 1888-ban Pozsonyba neveztek ki gimnáziumi tanárnak s azóta általános sze-

retetnek és köztisztletnek örvendő ott működik. Ifjusági műveinek száma meghaladja a hetvenet, közülök nevezetesebbek: 1. Utolsó lantos (tört.) 2. Kujak Andris keleti utazása. 3. Virág Palkó. 4. Diák történetek. 5. A komponisták. 6. Nagy diákok. 7. Az urfi. 8. Egy plajbász története. 9. Sebős (tört.) 10. Balassa vitéz (tört.) 11. Mindent a hazáért (tört.) 12. A vasember (tört.) 13. A vasember fia (tört.) 14. Zrinyi Ilona. 15. A kard és lant hőse (tört.) 16. Szondi két apródja (tört.) 17. Zoárd jóslata. 18. A vezér boszuja. 19. Kupa, a pogány vezér. 20. Vitéz-becsület. 21. A prágai rab. 22. Both bajnok árvája. 23. A kereszténység hőse. 24. A furfangos deák. 25. A királyi szeme. 26. Menyhért uram. 27. A ki birja, marja. 28. A murányi rablócsorda. 29. A fekete ember. 30. Ferhát aga kincse.